

Sygn. akt III USK 479/21

POSTANOWIENIE

Dnia 5 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania I. Ł.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.

o zasiłek chorobowy i zasiłek opiekuńczy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 5 kwietnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J.

z dnia 5 lutego 2021 r., sygn. akt VII U [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 września 2020 r., IV U [...], Sąd Rejonowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 10 stycznia 2020 r. i stwierdził, że wypłacone wnioskodawczyni I. Ł. zasiłek chorobowy z funduszu chorobowego za okresy od 21 czerwca 2017 r. do 19 grudnia 2017 r., od 20 lutego 2018 r. do 15 sierpnia 2018 r. oraz zasiłek opiekuńczy z funduszu chorobowego za okresy od 7 do 15 października 2016 r., od 22 do 29 listopada 2016 r., od 7 do 13 grudnia 2016 r., od 21 do 22 grudnia 2016 r., od 1 do 4 stycznia 2017 r., od 18 do 24 stycznia 2017 r., od 2 do 11 lutego 2017 r., od 1 do 14 marca 2017 r., od 18 do 24 kwietnia 2017 r., od 19 do 23 maja 2017 r., od 12 do 17 stycznia 2018 r., od 8 do 14 lutego 2018 r. nie są świadczeniami pobranymi nienależnie. Sąd Rejonowy także ustalił, że

wnioskodawczyni nie jest zobowiązana do zwrotu zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego z funduszu chorobowego za powyższe okresy w łącznej kwocie 67.009,42 zł wraz z odsetkami, a ponadto orzekł w przedmiocie kosztów sądowych oraz o kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. wyrokiem z dnia 5 lutego 2021 r., VII UA [...], oddalił apelację organu rentowego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie: 1) art. 32 ust. 1 pkt 2, art. 49 ust. 1, art. 52 i art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 870 ze zm.; aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1133 ze zm.; dalej także jako ustawa zasiłkowa) oraz art. 11 ust. 2, art. 14 ust. 2 pkt 2 i art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.; aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.; dalej także jako ustawa systemowa); 2) art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej w związku z art. 17 i art. 66 ustawy zasiłkowej oraz art. 11 ust. 2, art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej; 3) art. 387 § 2¹ i art. 233 § 1 k.p.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Skarżący podniósł, że problemem spornym jest zakres stosowania art. 84 ustawy systemowej związku z art. 66 i art. 17 w związku z art. 35 ust. 2 ustawy zasiłkowej w przypadku wydania na ich podstawie przez organ rentowy pierwszej decyzji stwierdzającej pobranie nienależnie zasiłku opiekuńczego, a w szczególności: (-) czy przesłanki wymienione w art. 84 ustawy systemowej ustalone pierwszą prawomocną decyzją potwierdzającą nienależnie pobrany zasiłek opiekuńczy przyjmuje się za oczywiste w kolejnej decyzji ustalającej nienależnie pobrane świadczenia uwzględniającej okres ustalony prawomocną decyzją, (-) w jakim zakresie pouczenie określone w art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej w związku z art. 17 oraz art. 35 ust. 2 ustawy zasiłkowej jest wymagane w przypadku nienależnie pobranego zasiłku opiekuńczego potwierdzonego pierwszą decyzją wydaną z ich uwzględnieniem i po jej uprawomocnieniu do wydania kolejnej decyzji o nienależnie pobranych

świadczeniach obejmującej okres objęty pierwszą decyzją, (-) czy żądanie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z funduszu chorobowego oparte na świadomym wprowadzeniu w błąd organu wypłacającego świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej) wymaga ustalenia świadomości świadczeniobiorcy, czy też organ wypłacający to świadczenie mógł przyjąć ten fakt za oczywisty z pierwszej prawomocnej decyzji, z której to wynika, (-) czy określone w art. 84 ustawy systemowej nienależne świadczenie ustalone bezspornie prawomocną decyzją z dnia 7 października 2019 r. organu wypłacającego, powoduje ustanie dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego (art. 14 ust. 2 ustawy systemowej) i zmianę okresu podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu oraz zmianę podstawy wymiaru składek od miesiąca, w którym to stwierdzono, wraz ze zmianą wysokości opłaconych składek oraz wynikającą z tego różnicą niedopłaty składek, ustaloną według zasad obowiązujących od stycznia 2018 r., określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 września 2017 r., w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1831), (-) czy organ rentowy jest obowiązany informować i w jaki sposób osoby pobierające świadczenia z funduszu chorobowego będące osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność o utracie prawa do takich świadczeń, gdy obowiązujący art. 17 ustawy zasiłkowej nie nakłada obowiązku "pouczenia", o jakim mowa w art. 84 ustawy systemowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia przesłanek uzasadniających przyjęcie jej do rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z wymienionych okoliczności, a jego

uzasadnienie powinien zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecnictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter oraz nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecnictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r.,

II PK 220/08, LEX nr 523522; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, LEX nr 1620487; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Przedstawione przez stronę skarżącą wątpliwości dotyczące wykładni wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisów prawa nie mogą uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przesłanką rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji było ustalenie faktyczne, że u ubezpieczonej nie wystąpiła niedopłata w uiszczaniu składek. Sąd Apelacyjny ustalił, że odwołująca 11 grudnia 2019 r. złożyła korektę deklaracji rozliczeniowej za październik 2016 r., którą została zwiększona składka na ubezpieczenia społeczne z kwoty 494,26 zł na kwotę 519,20 zł. Następnego dnia ubezpieczenia skorygowała deklarację, wskazując ponownie kwotę 494,26 zł. Po uprawomocnieniu się decyzji z dnia 7 października 2019 r. (znak: [...]), zobowiązującej ubezpieczoną do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku opiekuńczego za 6 października 2026 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych sporządził z urzędu prawidłową deklarację na kwotę 519,20 zł. W momencie powstania niedopłaty w kwocie 24,94 zł wraz z należnymi odsetkami za składki na ubezpieczenia społeczne za październik 2016 r., na koncie wnioskodawczyni figurowała nadpłata, która pokryła nieuregulowaną należność.

Sąd Najwyższy na mocy art. 398³ § 3 k.p.c., jest związany ustaleniami faktycznymi dokonanymi przez Sąd Apelacyjny. Należy podkreślić, że żadne z powołanych przez organ rentowy zagadnień prawnych nie dotyczyło tych ustaleń, a podnoszone problemy dotyczące wykładni art. 84 ustawy systemowej, czy pojęcia złej wiary odnosiły się do konstrukcji prawnych przywołanych przez Sąd drugiej instancji hipotetycznie i alternatywnie, w przypadku uznania za prawidłowe twierdzenia organu rentowego i przyjęcia, że zmieniła się podstawa wymiaru składek i powstała niedopłata składek w kwocie 24,94 zł. W tym tylko kontekście Sąd Apelacyjny przywołał treść art. 84 ustawy systemowej, z którego wynika, że istotną cechą nienależnie pobranego świadczenia jest zła wiara osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania tego świadczenia. Sąd drugiej instancji przyjął,

że zmiana podstawy wymiaru świadczeń, a w konsekwencji zmiana podstawy wymiaru pobranych świadczeń, nie spowodowałyby, że wnioskodawczyni można byłoby przypisać złą wolę, ponieważ następstwa zdarzeń nie powstały na skutek jej świadomego działania.

Przywołane zagadnienia prawne i potrzeba wykładni wskazanych przepisów jako dotyczące prawnych konstrukcji o charakterze hipotetycznym, nie mogą wobec tego stanowić podstawy uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.